

PAVIEL
ROCHNYAK

Známý kaderník hviezd
sa rozišiel s priateľom

ADRIANA
SKLEVAŘÍKOVÁ
ŠOKUJE

Chcem si domov kúpiť
poriadnu striptízovú tyč

3 PRÍBEHY
SLOVENSKÝCH
CHIRURGOV

Po pätnástich hodinách na
operačke sú v takom tranže,
že necítia únavu ani hlad

OHROZILA ICH VZŤAH

Otec finalistky SuperStar
Lucie Olešovej prezradil: Honzík u nás
prespáva. Aj ďalší obchodní partneri.

Ďalšia nevera?

Ponížená Marianna
zvažuje rozchod

NEPREMEŠKAJTE ŠANCU: ŠARM ROZDÁVA 50 ZNAČKOVÝCH PULÓVROV

Detský chirurg

Dáva šancu deťom.
MUDr. Jozef Babala sa špecializuje na cievnu a hrudnú chirurgiu a snaží sa o rozšírenie detskej jednodňovej chirurgie.

FOTO: IVONA GREŠKOVÁ

Operatéri

Musia sa sústrediť na pacienta na operačnom stole niekoľko hodín bez ohľadu na to, či sú unavení, alebo mali zlé ráno. Nie vždy sa všetko vydarí. Ako to zvládajú?

KATARÍNA ČULENOVÁ

Vie, čo znamená prísť o dieťa

MUDr. Jozef Babala, PhD. (42)

Narodenie siamských dvojčiat je pre rodičov vždy drámou, pre lekárov výzvou a unikátnou možnosťou naučiť sa niečo nové. Členom operačného tímu, ktorý nedávno na bratislavských Kramároch oddelil zrastených bratov Mareka a Miška, bol aj MUDr. Jozef Babala. Dvadsať hodín na nohách

v plnom sústredení si vyžaduje aj istú kondíciu. Ako sa dá na niečo také fyzicky pripraviť? „Najdôležitejší je asi spánok. Dva dni pred operáciou nás oslobodili od nočných služieb a povinne sme sa museli vyspať. Oddychoval som takmer osem hodín, čo je pre lekára s narušeným spánkovým reži-

mom hotový sviatok,“ hovorí chirurg. Nariadený luxus si vraj naplno vychutnal, pretože spánok mu vylepšuje myseľ, podporuje psychickú vyrovnanosť a lepšie potom zvláda záťažové situácie. „Oddych sa však neminie účinku iba vtedy, ak má chirurg zázemie, kam sa vždy túži vracať. A potom je príroda krajšia a tóny opery jasnejšie,“ vysvetľuje podstatu relaxu. „Aj chirurg potrebuje lásku,“ a jeho úsmev prezradí, o čom hovoril.

Kontrolovali ihly, ale aj elektrinu

Z doktora Babalu vyžaruje stôický pokoj a človek hádam aj verí, keď povie, že nepocítoval deň predtým strach ani nervozitu. Popoludní sa venoval svojim trom dcéram a večer sa sústredil najmä na oddych a dobrú psychickú kondíciu. „Operačná taktika a plánovaný postup mi bežal iba v podvedomí. Nezriedka sa stáva, že ma zrazu osvieti spásosný detail, ktorý môže riešiť dilemu, s ktorou nie som celkom vyrovnaný. Predtým prezentované protichodné názory, či sa dvojčičky mali, alebo nemali narodiť, stratili význam. Bolo tu iba veľké odhodlanie bojovať ľudskými silami o ich životy druhýkrát. Percento nepriaznivej prognózy bolo a stále je prívysové, osud detí nie je len v ľudských rukách,“ priznáva. Veľkou psychickou oporou si boli navzájom s doktorom Vladimírom Cingelom, hlavným operatérom. „Máme partnerský aj priateľský vzťah. Zvládli sme spolu ne jeden prob-

lém a vieme sa navzájom pod-
ržať. Veľa som sa naučil od profesora Simana, ktorý oddeľoval pred siedmimi rokmi Andrejku a Lucku. Aj pri ich operácii som bol, ale nie tak priamo účastný ako tentoraz. Všetci boli pripravení na sto percent. Na sále nebolo človeka, ktorý by nebol užitočný," konštatuje doktor Babala.

Všetko bolo zabezpečené do najmenšieho detailu, vrátane kamier, prenášajúcich dianie v sále. Skontrolované boli všetky nástroje, prepočítaný šicí materiál a urobená revízia elektrických sietí na sálach. Dokonca vymenili transformátory zabezpečujúce chod vysokoodberových prístrojov. Všetko do seba zapadalo ako namazané koleska na orloji.

Prišlo aj na divinový guláš

Čas bežal. Hodina prvá, druhá, tretia... Koľko sa vydržia všetci sústrediť? Koľko treba. „Vnútor-
nú energiu som čerpal z ľudí podieľajúcich sa priamo či nepriamo na operácii, cítili sme sa navzájom, a celá operačná sála bola preniknutá atmosférou viery v úspešné ukončenie ďalšej etapy v osude chlapcov. Počas operačného maratónu sme museli doplniť aj palivo pre telo a mozog, ktorý počas sústredenia potrebuje veľa energie,“ hovorí operatér. Muselo prísť aj na krátke pauzy. „Postarala sa o nás pani Eteľka, sanitárka na operačných sálach, zlatá a vnímavá žena, navyše úžasná kuchárka. S úsmevom nám servírovala doslova lahôdky, ako taliansky rajčinový šalát s mozzarellou, pečené kura so zemiakmi a v ďalšej pauze dokonca divinový guláš.“

Doktor Babala sa len zasmieje pri otázke, či sa dá od pohľadu na otvorené telička ísť k stolu s dobrotami. Bez jedla by totiž mohla prísť obrovská únava, dekoncentrácia a zhoršíl by sa výkon ľudí. Načasovaná prestávka je dôležitá aj na akýsi duševný reset, keď sa operatér pozerá inam ako do operačného poľa, aspoň na sekundu prepne na niečo iné. Na problém sa môže pozrieť z iného uhla a často mu to pomôže pohnúť sa dopredu. „Aj v situáciách, keď chirurg pociťuje bezradnosť, je dobré operáciu prerušiť. Pri dvojičkách síce nenastal moment,

Emócie ventiluje na kurte

Prof. MUDr. Viliam Fischer, CSc. (69)

V roku 1998 ste viedli tím chirurgov, ktorý ako prvý na Slovensku úspešne transplantoval srdce 58-ročnému mužovi. Ako dlho ste operovali?

Okolo šiestich hodín, ale tam sme museli okrem transplantácie riešiť aj kalcifikovanú aortu v krátkodobom zastavení cirkulácie. Nebola to jednoduchá transplantácia srdca. Pojem času sa na sále stráca, nič necítite. Naše operácie trvajú od dvoch do štyroch hodín, všetko závisí od diagnózy. Zriedkavo sa čas na sále môže náťahnúť aj na osem hodín vtedy, keď srdce nie a nie naškotiť, alebo neudrží krvný tlak. Ale tie ďalšie hodiny sú skôr o farmakologických zásahoch a pokusoch dostať srdce do normálnej akcie. Opakovane napájame pacienta na mimotelový obeh krvi a vtedy máme polhodinku na seba. Idem sa napiť čaju, minerálky a stihnem odbehnúť na pooperačné oddelenie.

Riskujete?

Niekedy váham – ísť do toho, alebo nie – hlavne pri pacientoch so srdcom v katastrofálnom stave. Ale darí sa, aj keď idem do vecí, ktoré by som pred rokom-dvomi možno nerobil. Počas posledných ôsmich mesiacov mi nezomrel ani jeden pacient a boli to operácie, ktoré boli na hranici indikácie operačného výkonu, alebo aj niekde za ňou.

Stáva sa, že pri operácii zanadávate?

Veľmi zriedka, naučil som sa sa obzvládaniu. Na sále občas začujem tvrdsie slovo, viem to pochopiť, ale prekáža mi to. Kričí iba priemer-
ný chirurg, dobrý chladnokrvne rozmýšľa, čo rýchlo v kritickvej situácii urobí. Každý môže zvýšiť hlas, ale operáčka musí mať svoju kultúru. Mojm ventilom je aj tenis. Na kurte sa viem vyjedávať, pustím uzdu emóciám. Tam si aj zanadávam, aj raketou viem hodiť o zem...

Naozaj viete zahodiť za hlavu zlú noc, nepríjemný ranný telefonát alebo domáci problém?

Keď idem na operáciu, v momente zabudnem, či som sa s niekým pohádal, zabudnem na všetko, nič neexistuje okrem jediného nepriateľa – choroby. Nevie, ako som sa to naučil, ale je to vo mne. Nerád prehrávam a aj preto sa oviá-

dam, čo je dôležité hlavne v kritických situáciách.

Dokázu členovia operačného tímu rozoberať svoje záležitosti alebo sa deliť s dojмами z dovolenky?

Určite nad pacientom neprebíha búrlivá diskusia na nesúvisiacu tému a nerozprávajú sa veselo vtipy. Pri operáciách počujeme hudbu, rádiá sú vo všetkých sálach. Občas si prinesiem vlastné CD. Obyčajne je na prehodenie niekoľkých slov miesto až po hlavnej operačnej fáze. Snažím sa uvoľniť atmosféru, rád oslovím anesteziológa, asistenta alebo inštrumentárku.

Pohromou pre chirurga sú asi trasíce sa ruky. Nebojíte sa ich?

Mám nejaké kľúčové žily na dolných končatinách ako d ť o s l e d o k športového života a státi na operačnej sále, ale ruky sú v poriadku. Doma v izbe mám malé činky, bicyklujem, plávam, hrám tenis, skrátka trénujem ľavú komoru srdca, svaly, pľúca a aj hlavu. Na deviate poschodie vyjdem takmer bez zadýchania a keď si dám na večer

ru o deviatej rezeň, viem dobre spať. Necítim sa na 69 rokov.

Trápia vás nespavosť?

Zriedka, ak napríklad prideme o pacienta. Hľadám prípadné chyby – či vlastné, alebo u kolegov, a analyzujem ich. Na exitových seminároch vyžadujem absolútnu otvorenosť. Chirurg musí vedieť priznať: Toto som mohol urobiť inak. Aj malé chybičky môžu mať vážne dôsledky.

Rodine pacienta asi nepoviete: Urobili sme chybu... Alebo áno?

Nenazval by som to vždy chybou. Sú situácie, keď si poviete: Čo by sa stalo, keby som to riešil inak? Veľakrát je to domnienka, na ktorú anisprávnou odpoveď nenájdete, pretože sa čas nedá vrátiť späť. Niekedy stúje kardiológ chirurgické pracovisko s nulovou operačnou úmrtnosťou.

Komu by ste zverili do rúk svoje srdce?

Ťažká otázka... Asi svojim kolegom kardiochirurgom. Príkladov Outratovi alebo Ivanovi Glonekovi.

FOTO: LADISLAV PRIKLER

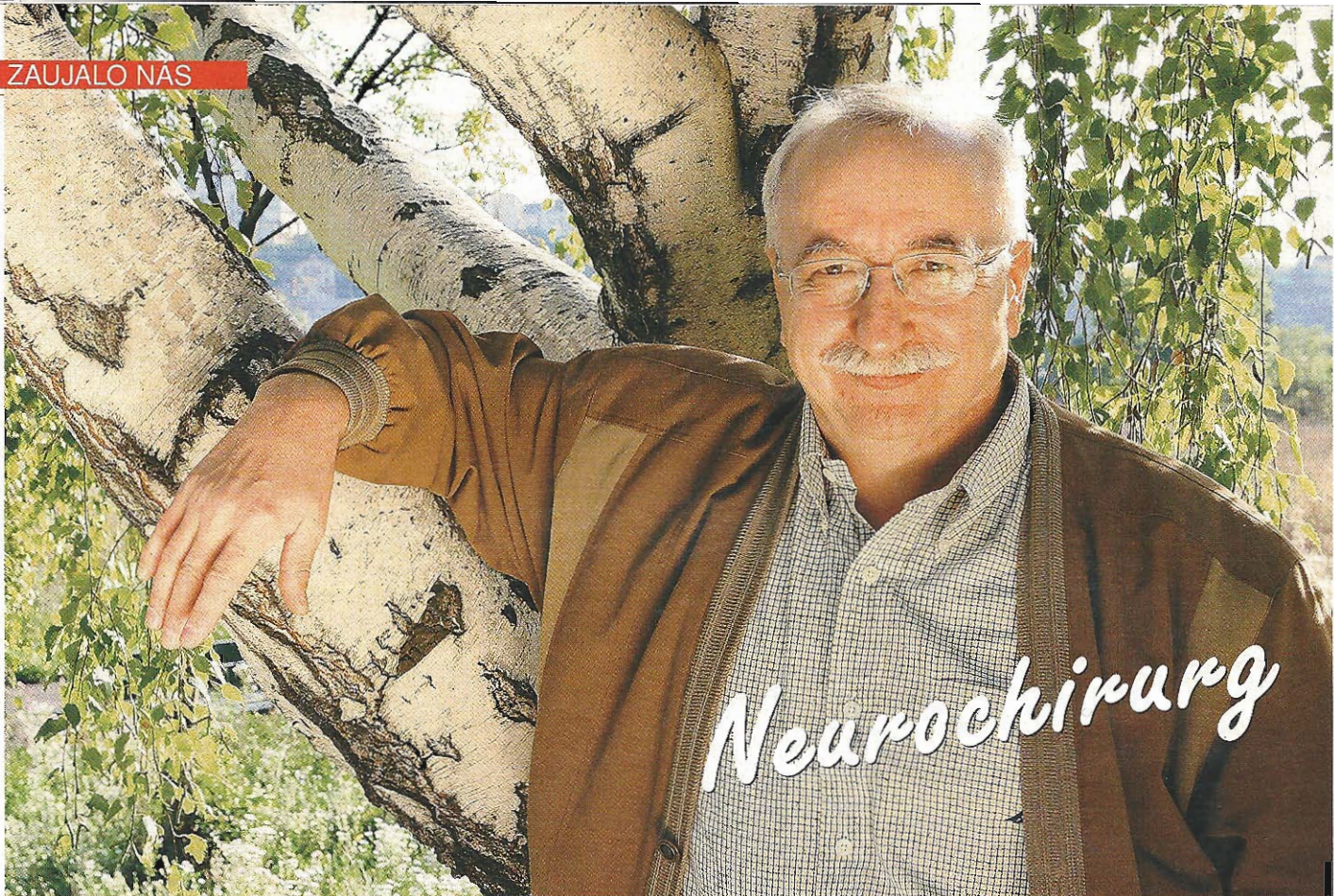

FOTO: ZUZANA GAVULOVÁ

Operácia je ako tranz

Prof. MUDr. Juraj Šteňo, CSc. (59)

Koho ste operovali najdlhšie?

Pacientku s gigantickým nezubným nádorom v mozgu, ktorý rástol v dvoch rôznych častiach lebky. Odstraňovali sme ho na dve etapy s odstupom asi troch týždňov. Pri jednej som bol jedenásť hodín, pri druhej deväť. Najskôr sme urobili otvor na záhlaví za uchom, potom v spánkovej oblasti, bolo to neuveriteľné.

Dá sa vtedy potlačiť smäd, hlad, bolesť v chrbtici alebo potreba poškrabať nos?

Poškrabať sa sice nemôžem, ale vypíť deci vody, ktorú mi podajú z pohára cez infúznu hadičku, áno. Sedieť môžem iba pri operáciách hlavy, ale často sú to neprirodzene vykrútené pózy nad mikroskopom. Dávnejšie som videl aj chirurgov, ktorí si odbehli von zo sály, kde im peánom, špeciálnymi kliešťami, podali k ústam cigaretu. Párkrát si potiahli, usrkli z kávy a bežali späť. Väčšina biologických potrieb sa však dá potlačiť, vtedy ste totiž v celkom inom duševnom rozpolžení. Čítal som o africkom šamanovi, ktorý si počas rituálneho obradu v tranze obliekal výstroj ťažší ako on sám. Operácia je podobný tranz. Stávalo sa mi, že

som ráno po službe išiel operovať po dvoch, troch hodinách spánku. Nikdy som neurobil chybu z únavy. Tá príde až potom, znásobi sa a je strašná... Aj tá psychická. Čakáte na výsledok, kým sa pacient preberie, a cítite sa ako zbitý pes.

Ste si vždy istý výkonom?

Už sa mi stalo, že som skončil operáciu, zhodil rukavice, poprosil som kolegov, aby ranu zašili. Pozrel som si snímky a rozhodol sa vrátiť... Stáva sa, že mám zmiešané pocity, hovorím si: Bože, keď sa pacient preberie a bude v poriadku, budem si vyčítať, že som mohol byť ešte odvážnejší a vybrať ešte väčší kúsok. Nemám patent na rozum. Keď viem, že v zahraničí zvládnu konkrétny výkon lepšie, pokojne tam pacienta odporučím.

Dáte si v kritickej situácii poradiť aj od mladšieho kolegu?

Keď ide do tuhého, vypíname hudbu na sále, všetci zmĺknu a každý je pripravený zasiahnuť sekundu pred tým, ako bude treba. Nikto nečaká, kým sa naplní odsávačka krvou, automaticky pristavia novú do zásoby. Sme tím. Rozhodnutie je na hlavnom operatérovi, ale aj menej skúse-

ný kolega môže mať dobrý nápad. Nájdu sa aj šikovné instrumentárky, ktoré poradia v správnej chvíli iný, vhodnejší nástroj. Nie som samolúbny.

Je pravda, že by chirurg nemal operovať niekoho z rodiny?

Neurochirurgia je vždy o dileme, kedy sa v rezaní zastaviť. Mám pred sebou patologický proces, ktorý infiltruje mozog: Keď odstránim veľa, môžem spôsobiť trvalú poruchu, keď neodstránim, choroba sa môže vrátiť. Riešiť takéto zlomové situácie je ťažké, preto je lepšie neoperovať rodinného príslušníka. Vtedy strácate súdnosť, objektivitu. Zo skúsenosti viem, že ani operovať priateľa nie je jednoduché. No a nehovorím o prípadoch, pri ktorých cítite obrovský tlak médií ešte pred tým, ako ste vytiahli skalpel. Mám na mysli prípad politika Viliama Vetešku, futbalistu Juraja Čobeja alebo speváka Joža Ráza.

Plakali ste kvôli pacientovi?

Nie, ale nemal som od toho ďaleko. Operujeme aj deti s ťažkými chorobami, nádormi, poškodeniami. Kedysi boli detské izby u nás, dnes ležia malí pacienti v detskej nemocnici v inej budove. Idú rovno na sálu a potom ich vezú späť. Napriek tomu, že sa snažím s pacientom vždy pred operáciou pohovoriť, niekedy mi

dobro padlo, keď som dieťa ani nevidel, len jeho snímky z CT. Ťažko sa mi zaspávalo aj vtedy, keď som mal ráno vyberať dvadsaťpäť stehov dieťaťu z hlavy a vedel som, že bude veľmi plakať. Človeku je všelijako, aj keď operuje osamelú mladú matku dvoch detí a hrozia komplikácie... **Ujde vám pri operácii aj silnejšie slovo?**

Som impulzívny, rýchlo sa rozohním, ale aj upokojím. Občas zahreším alebo poviem ostré slovo aj kolegovi, keď nie som spokojný, ale nikto sa neuráza. Nie je to nič výnimočné, videl som v takejto situácii aj špičkových zahraničných kolegov. Sme ľudia. Poznám však aj človeka, ktorý možno v živote nepovedal škaredé slovo, ale dievčatá instrumentárky po operácii plakali. Aj slušnými slovami možno človeka zdeptať pod ľudskú dôstojnosť.

Vaša manželka je lekárka. Snažíte sa doma o medicíne nehovoriť?

Nejde to. Spoločne sme pripravovali prezentácie ešte aj na dovolenke u priateľov. Navzájom si niekedy čítame jeden po druhom prednášky, manželku si občas doma v obývačke vypočujem ako prvý poslucháč. Syn mi po nociach skenuje obrázky, ktoré si potom už sám upravujem v počítači. Všetci sme postihnutí...

➤ keď by sme hádzali flintu do žita, ale prestávka pomohla pookriať," spomína.

Je možné, aby absolútna únava neprišla ani po pätnástich hodinách? Netúžil aspoň na pár sekúnd zavrieť oči?

„Keby som šoféroval alebo bol na párty a zabával sa, únava by určite prišla a ja by som ju riešil odchodom, vypnutím, spánkom. Keď som stál pri dvoch teličkách, ktoré by bez nás neprežili, môj organizmus bol taký vystimulovaný, že únavu som naozaj necítil," hovorí presvedčivo.

Bol ako mátoha

Absolútna únava prišla až o dvadsaťštyri hodín po skončení operácie, v nedeľu. „Bol som ako mátoha," smeje sa doktor Babala. „Nedokázal som urobiť nič cieľavedomé." Siamski bratia sa mu neustále tlačili do spomienok ako film. Stáva sa, že po dlhšej operácii, pri ktorej stojí hodiny na nohách, večer zavrie oči, plasticky vidí živý obraz operačného poľa. Do detailov. „Analy-

zujem, čo som urobil, čo som mohol urobiť, čo sa predpokladalo a vyšlo inak."

Optimistickým momentom v jeho pamäti je určite definitívne oddelenie chlapcov. „Pamätám sa celkom presne, ten moment bol veľmi vzrušujúci. Nezdržali sme sa hlasného odpočítavania: Ešte päť centimetrov, ešte štyri, tri, dva... Napätie povolilo, keď odznelo: Jeden! Oddelenie poslednej časti tkaniva sprevádzal potlesk na sále."

Správa o oddelení dvojčiat obletela svet. „Krátko po operácii som dostal sms z Írska, ozvali sa z Nemecka, kolegom sa ohlásil priateľ z New Yorku, otázky boli aj z Austrálie," hovorí doktor Babala. „Určite mi dobre padlo, že sa aj moje meno spája s unikátnou operáciou. Teší ma však najmä fakt, že i ľudia mimo hraníc vedia, že aj na Slovensku sa dá robiť topchirurgia."

Nie je superman

Legendárny doktor Cvach z Nemocnice na okraji mesta sa v jed-

nom z dielov rozhodol nad pacientom, že operovať nebude, pretože je to nad jeho sily. Uvažoval nad niečím podobným aj doktor Babala? „Nikdy. Ale zažil som situáciu, keď sa chirurg necítil na výkon. Nepovedal to však až na sále, tam je už neskoro, ale pri rozdeľovaní operácií na porade," spomína. „Nemám však problém zavolať si v kritickej situácii pri operácii kolegu z oddelenia. Nie je to žiadna hanba. Na sále vás totiž môže prekvapiť hocičo, aj vaše duševné rozpoloženie, a nie je dobré hrať sa na supermana," hovorí chirurg, ktorý si dobre pamätá na svoj prvý rez. „Bolo to trojročné dievčatko a operoval som pruh."

Má to zmysel?

Siamské dvojčky Marek a Miško by bez pokusu o oddelenie neprežili, takže uvažovať nad zmyslom operácie chirurg nemôže. Ani stav po ťažkej šokovej operácii však nie je ružový a chlapci bojujú o život ďalej. Deti prenasledujú komplikácie. Možno si

niekto položí otázku, či malo to trápenie a úsilie zmysel. „Môj názor je jednoznačný, že táto operácia mala zmysel. Pre pocit matky, ktorá urobila všetko pre záchranu chlapcov, a to od chvíle, keď sa ich rozhodla priviesť na svet. Pre mňa osobne mala operácia viac ako medicínsky zmysel. Danosť a zručnosť, ku ktorým som sa prepracoval a teraz ich používam, sú šťastie darom, ktoré nie sú určené iba pre mňa, a cítim povinnosť odovzdať ich tým, ktorí to potrebujú," hovorí doktor Babala.

Dobré výsledky sa rodičom detí oznamujú ľahko a s pocitom zadosťučenia. Ale čo vtedy, keď prináša chirurg zlé správy? „Dôležitá je jasná, citlivá komunikácia podložená erudíciou ešte pred zákrokom. Iba podpísanie informovaného súhlasu určite nestačí, ten totiž nie je o dôvere. Sám som ako rodič stratil svoje prvé dieťa po operácii, takže je vo mne aj tento rozmer. Čas niektoré rany zahojí, ale spomienky ostanú. Chápem..." odmlčí sa chirurg a otec. ■

Ša1823

SIMPLY CLEVER

NAJVÄČŠIA VO SVOJEJ TRIEDE!

Nová Škoda Fabia od

299 900,-

Nová Škoda Fabia – najväčšie vozidlo vo svojej triede, aj za najlepšiu cenu už od 299 900 Sk s DPH. S Novou Škodou Fabia získate nielen pohodlný priestorňý interiér, ale aj obdivuhodný batožinový priestor od 300 litrov. Teraz aj s možnosťou odpočtu DPH. Prídte sa presvedčiť ku všetkým autorizovaným predajcom Škoda.

Odpočet

DPH-19%

www.skoda-auto.sk

Kombinovaná spotreba a emisie CO₂ automobilov Fabia: 4,6-7,5 l/100 km 120-180 g/km.